

Opinia Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego w sprawie komunikatu Komisji do Parlamentu Europejskiego, Rady, Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego i Komitetu Regionów „Odpowiedź na sprawozdania grup ekspertów: ds. oceny śródkresowej siódmego programu ramowego w zakresie badań, rozwoju technologicznego i demonstracji oraz ds. oceny śródkresowej mechanizmu finansowania opartego na podziale ryzyka”

COM(2011) 52 wersja ostateczna

(2011/C 218/16)

Sprawozdawca generalny: **Gerd WOLF**

Dnia 9 lutego 2011 r. Komisja, działając na podstawie art. 304 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej, postanowiła zasięgnąć opinii Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego w sprawie

komunikatu Komisji do Parlamentu Europejskiego, Rady, Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego i Komitetu Regionów „Odpowiedź na sprawozdania grup ekspertów: ds. oceny śródkresowej siódmego programu ramowego w zakresie badań, rozwoju technologicznego i demonstracji oraz ds. oceny śródkresowej mechanizmu finansowania opartego na podziale ryzyka”

COM(2011) 52 wersja ostateczna.

Sekcja Jednolitego Rynku, Produkcji i Konsumpcji, której powierzono przygotowanie prac Komitetu w tej sprawie, przyjęła swoją opinię 14 marca 2011 r.

Mając na względzie pilny charakter prac (art. 20 i art. 57 ust. 1 regulaminu wewnętrznego), na 471. sesji plenarnej w dniach 4–5 maja 2011 r. (posiedzenie z 4 maja 2011 r.) Europejski Komitet Ekonomiczno-Społeczny wyznaczył Gerda WOLFA na sprawozdawcę generalnego oraz stosunkiem głosów 118 do 1 – 3 osoby wstrzymały się od głosu – przyjął następującą opinię:

1. Wnioski i zalecenia

1.1 Komitet przyjmuje z zadowoleniem sprawozdanie grupy ekspertów i w pełni popiera zawarte w nim zalecenia. Popiera także zawartą w komunikacie odpowiedź Komisji na to sprawozdanie, wyrażającą konkretne poglądy.

1.2 Również w odniesieniu do sprawozdania grupy ekspertów Komitet zaleca w szczególności:

— zwiększenie budżetu przeznaczanego na wspieranie badań i innowacji proporcjonalnie do ogólnego budżetu w sposób odzwierciedlający stwierdzone znaczenie i wagę tej dziedziny w strategii „Europa 2020”;

— skoncentrowanie wsparcia finansowego na zadaniach, których powodzenie zależy od współpracy transnarodowej;

— zapewnienie ciągłości i wzmocnienia wspólnych badań naukowych;

— włączenie dużych projektów infrastrukturalnych do obszarów objętych wsparciem dla badań;

— położenie większego nacisku na zagadnienie „kluczowych technologii wspomagających”, bez których nie można sprostać wyzwaniu światowej konkurencji ani też rozwiązać głównych problemów społecznych;

— umożliwienie, dzięki ściślejszym związkom między funduszami strukturalnymi a programem ramowym, większego udziału tych państw członkowskich, które do tej pory były niedostatecznie reprezentowane;

— przeznaczenie przynajmniej 20 % ogólnego budżetu programu na projekty BiR, którymi zarządza Europejska Rada ds. Badań Naukowych;

— radykalne uproszczenie procedur administracyjnych i rozważenie powstrzymania się od wprowadzania nowych instrumentów.

1.3 Komitet wzywa państwa członkowskie do skutecznego wypełniania tzw. 3-procentowego zobowiązania oraz do znaczącego przekroczenia tego poziomu, o ile pozwoli na to sytuacja gospodarcza.

1.4 Jeśli chodzi o terminologię zastosowaną w sprawozdaniu grupy ekspertów do opisanego trzech kategorii badań, Komitet ma zastrzeżenia co do koncepcji „nauki dla nauki” (*science for science*). W związku z tym zaleca zastąpienie jej koncepcją „nauki dla wiedzy”.

1.5 Komitet przyjmuje z zadowoleniem stanowisko Komisji w sprawie sprawozdania grupy ekspertów na temat mechanizmu finansowania opartego na podziale ryzyka (RSFF). Popiera ocenę sprawozdania grupy ekspertów i wyraża pogląd, że mechanizm finansowania oparty na podziale ryzyka jest bardzo pomocnym i sprzyjającym innowacyjności instrumentem finansowym.

2. Komunikat Komisji

2.1 Zgodnie z decyzjami Parlamentu Europejskiego i Rady grupa ekspertów zewnętrznych dokonała oceny śródkresowej siódmego programu ramowego ⁽¹⁾. Sprawozdanie to zawierało bardzo jasne i cenne zalecenia. Komisja opublikowała obecnie komunikat w sprawie tego sprawozdania i zawartych w nim zaleceń, w którym ustosunkowuje się także do zaleceń przedstawionych w ocenie śródkresowej.

W niniejszej opinii Komitet wypowiada się zatem także na temat sprawozdania grupy ekspertów i zawartych w nim zaleceń.

2.2 W swoim komunikacie Komisja skupia uwagę w szczególności na następujących zaleceniach sprawozdania grupy ekspertów:

- 1) dążenie do rozwoju europejskiej przestrzeni badawczej (ERA) oraz realizacji „Unii innowacji” i zintegrowania bazy badawczej;
- 2) rozwój i wdrażanie infrastruktury badawczej wysokiej jakości;
- 3) utrzymanie przynajmniej dotychczasowego poziomu nakładów;
- 4) potrzeba zręcznie sformułowanej strategii;
- 5) nieodzowny przełom w dążeniu do uproszczenia;
- 6) konieczność zapewnienia w kombinacji poszczególnych środków finansowania w 7PR oraz jego następach nowego stanu równowagi między badaniami o oddolnej i odgórnej strukturze zarządzania;
- 7) rozważenie konieczności zaprzestania wprowadzania nowych instrumentów;
- 8) w ostatnich latach realizacji 7PR podjęcie dalszych kroków służących zwiększeniu udziału kobiet w badaniach naukowych;
- 9) utorowanie, dzięki poprawie powiązań programu ramowego z funduszami strukturalnymi, drogi do zwiększenia udziału badaczy z tych państw członkowskich, które nie są należycie reprezentowane;
- 10) otwarcie 7PR na współpracę międzynarodową.

2.3 Komisja ogólnie popiera zalecenia sprawozdania grupy ekspertów i zobowiązuje się do ich należytego uwzględnienia w następnym programie ramowym. Zarazem wprowadza kilka niewielkich zmian, jeśli chodzi o rozłożenie akcentów, wyjaśnienia lub interpretacje.

⁽¹⁾ Można się z nią zapoznać na stronie <http://ec.europa.eu/research/evaluations>.

3. Uwagi ogólne

3.1 Komitet zauważa, że sprawozdanie grupy ekspertów i odpowiedź Komisji w formie komunikatu stanowią podstawę zielonej księgi ⁽²⁾, w której Komisja określa zasady wspierania badań i innowacji w przyszłości. Dlatego też oba te dokumenty mają większe znaczenie niż zwykły przegląd śródkresowy.

3.2 Komitet z dużym zadowoleniem odnotowuje, że większość wymienionych powyżej zaleceń zawartych w sprawozdaniu grupy ekspertów (punkt 2.2) pokrywa się w znacznym stopniu ze stwierdzeniami i zaleceniami, które Komitet przedstawił we wcześniejszych opiniach.

3.3 Komitet odnosi się następująco do uwag Komisji w sprawie niektórych zaleceń sprawozdania grupy ekspertów.

3.3.1 Dążenie do rozwoju europejskiej przestrzeni badawczej (ERA) oraz realizacji „Unii innowacji” i zintegrowania bazy badawczej.

Komitet w pełni popiera zawarte w sprawozdaniu grupy ekspertów zalecenie, zgodnie z którym wsparcie ze strony UE powinno koncentrować się na tych dziedzinach, w których masa krytyczna ma zasadnicze znaczenie, a sukces zależy od współpracy transnarodowej. Zdaniem Komitetu dotyczy to w szczególności prowadzonych wspólnie badań naukowych, które są skutecznym instrumentem odgrywającym kluczową, decydującą i integrującą rolę i dlatego należy je utrzymać i rozwijać.

3.3.2 Rozwój i wdrażanie infrastruktury badawczej wysokiej jakości.

Komitet w pełni się z tym postulatem zgadza, co wyraził już zresztą w swoich wcześniejszych opiniach. Z uwagi na fakt, że duże projekty infrastruktury badawczej zwykle wykraczają poza możliwości poszczególnych państw członkowskich w zakresie ich finansowania i wykorzystywania, spełniają one warunek wymieniony punkcie 3.3.1, a zatem powinny otrzymywać stabilne wsparcie ze strony Komisji w fazie ich realizacji i zastosowania.

3.3.3 Dotychczasowy poziom nakładów należy przynajmniej utrzymać.

W sprawozdaniu grupy ekspertów stwierdza się, iż „udział procentowy 7PR w całkowitym budżecie UE pod koniec okresu realizacji tego programu należy traktować jako minimum”, co z punktu widzenia Komitetu jest podejściem minimalistycznym, które zasługuje jeszcze na poparcie, tymczasem Komisja w swoim komunikacie zajmuje bardziej zachowawczą pozycję. Komitet wyraża swoje głębokie zaniepokojenie tą tendencją, która zaprzecza wszystkim poprzednim deklaracjom politycznym i celom związanym ze strategią „Europa 2020”. Dlatego też Komitet wzywa Komisję i wszystkich odpowiednich decydentów politycznych do zdecydowanego nadania badaniom i innowacjom odpowiedniego statusu i znaczenia w ramach budżetu UE i w ramach strategii „Europa 2020”.

⁽²⁾ COM(2011) 48 wersja ostateczna.

3.3.4 Potrzeba zręcznie sformułowanej strategii.

Komitet w pełni się z tym zgadza i odsyła do swoich opinii INT/545⁽³⁾ i INT/571. Innowacje prowadzą do postępu, wzrostu, dobrobytu, bezpieczeństwa socjalnego, konkurencyjności międzynarodowej i zatrudnienia. Wymagają one społecznego klimatu zaufania oraz wiary w siebie i jednocześnie tworzą ten klimat, który jest w stanie zapewnić dalszy postęp i odpowiednią dynamikę, co pozwoli sprostać światowej konkurencji. Do pełnego rozwoju innowacje potrzebują europejskiego podejścia i jednolitego europejskiego rynku, przy czym główną rolę odgrywa w tym kontekście europejski obszar badawczy wraz z silnym programem ramowym badań i rozwoju.

3.3.5 Nieodzowny jest przełom w dążeniu do uproszczenia.

Komitet w pełni się z tym zgadza i odsyła do swojej opinii⁽⁴⁾ w tej sprawie, nawet jeśli metafora dotycząca przełomu w dążeniu do uproszczenia (*quantum leap*) jest niewłaściwą interpretacją odpowiedniej koncepcji w fizyce. Głównym problemem unijnego finansowania badań naukowych stała się rosnąca liczba zróżnicowanych projektów i ich instrumentów, a także częściowo bardzo różniące się między sobą zasady i procedury. W niektórych przypadkach złożoność ta zwiększa się dodatkowo z powodu bardzo różnych niekiedy uregulowań obowiązujących w poszczególnych państwach członkowskich oraz różnych krajowych podmiotów finansujących. Dlatego też niezbędne jest radykalne uproszczenie, w tym dotyczące zwykle uznawanych praktyk rachunkowości państw członkowskich.

3.3.6 Kombinacja poszczególnych środków finansowania w 7PR oraz jego następcach winna dążyć do nowego stanu równowagi między badaniami o oddolnej i odgórnym strukturze zarządzania.

Jest to słuszne, o ile wzrośnie znaczenie podejścia oddolnego. O ile podejście odgórne wynika ze strategicznej perspektywy głównych zainteresowanych podmiotów w oparciu o obecny stan wiedzy, podejście oddolne wykorzystuje twórczy potencjał naukowców i inżynierów pracujących bezpośrednio nad zagadnieniami, które trzeba zbadać lub ulepszyć. Nawet w przypadku najważniejszych kwestii społecznych dotyczących zdrowia, klimatu i energii lub też obszarów zastosowania kluczowych technologii wspomagających należy raczej położyć większy nacisk na „oddolne” idee i propozycje wywodzące się z szerokiego środowiska naukowego niż ograniczać się do odgórnych dyrektyw. „Polityka w dziedzinie innowacji powinna być ukierunkowana na organizacyjne i inspirowane przez pracowników innowacje w miejscu pracy”⁽⁵⁾.

3.3.7 Należy rozważyć zaprzestanie wprowadzania nowych instrumentów.

Jest to słuszny postulat, co Komitet zauważył już w kilku swoich opiniach, które poruszają problem coraz większego powielania się instrumentów. Jest to także bezpośrednio związane z punktem 3.3.5. Jeżeli wyraźne stwierdzenia zawarte w sprawozdaniu grupy ekspertów⁽⁶⁾ nie zostaną uznane za

wystarczające, należałoby przeprowadzić analizę instrumentów wsparcia we współpracy z szerokim kręgiem użytkowników, aby ustalić, które instrumenty były skuteczne oraz wyeliminować lub ograniczyć te mniej przydatne.

3.3.8 W ostatnich latach realizacji 7PR należy podjąć dalsze kroki służące zwiększeniu udziału kobiet w badaniach naukowych.

Jest to słuszny postulat. Po pierwsze, należy zachęcać więcej kobiet do studiowania na kierunkach naukowo-technicznych. Dotyczy to także szerszej kwestii równouprawnienia kobiet w pracy zawodowej. Gdy chodzi o karierę w dziedzinie BiR, kwestią szczególną jest zapewnienie odpowiednich możliwości „podwójnych karier” (*dual career*)⁽⁷⁾, co jest szczególnie ważne z uwagi na wymóg mobilności naukowców.

3.3.9 Utorowanie, dzięki poprawie powiązań programu ramowego z funduszami strukturalnymi, drogi do zwiększenia udziału badaczy z tych państw członkowskich, które nie są należycie reprezentowane.

Jest to słuszny postulat. Nawiązuje do niego także opinia Komitetu w sprawie zielonej księgi. Komitet popiera stwierdzenie zawarte w zielonej księdze Komisji⁽⁸⁾, iż „w perspektywie długoterminowej doskonałość naukowa światowej klasy może rozwijać się wyłącznie w systemie, w którym wszystkim naukowcom w całej UE zapewni się środki umożliwiającej dążenie do doskonałości i konkurowanie o najlepsze miejsca”. Wymaga to od państw członkowskich realizacji ambitnych planów modernizacji publicznej bazy badawczej oraz utrzymania finansowania publicznego. W odpowiednich przypadkach i we właściwym zakresie tworzenie doskonałości naukowej powinno być wspierane finansowaniem unijnym, między innymi z funduszy polityki spójności.

3.3.10 Otwarcie 7PR na współpracę międzynarodową.

Jest to słuszny postulat. Komitet wyraził już swoje poparcie dla tego ważnego kroku⁽⁹⁾. Międzynarodowa współpraca naukowa ma pozytywny wpływ na postęp naukowo-techniczny uczestniczących w niej partnerów oraz na porozumienie między narodami. Należy uznać, że wiele udało się już osiągnąć w tej dziedzinie. Jednakże powodzenie międzynarodowej współpracy w znacznej mierze uzależnione jest od atrakcyjności europejskiej przestrzeni badawczej i wyników osiągniętych przez europejskie uniwersytety i instytuty badawcze.

3.4 Komitet przyjmuje z zadowoleniem stanowisko Komisji w sprawie sprawozdania grupy ekspertów na temat mechanizmu finansowania opartego na podziale ryzyka (RSFF). Popiera ocenę sprawozdania grupy ekspertów i wyraża pogląd, że mechanizm finansowania oparty na podziale ryzyka jest bardzo pomocnym i sprzyjającym innowacyjności instrumentem finansowym. Komitet zwraca także uwagę, że potrzebny jest kapitał podwyższonego ryzyka, zwłaszcza przy zakładaniu przedsiębiorstw, o czym wspominał już np. w punkcie 4.8 opinii „Unia innowacji”⁽¹⁰⁾.

⁽³⁾ Dz.U. C 132 z 3.5.2011, s. 39 („Unia innowacji”).

⁽⁴⁾ Dz.U. C 48 z 15.2.2011, s. 129–133.

⁽⁵⁾ Dz.U. C 132 z 3.5.2011, s. 22 „Innowacyjne miejsca pracy”, pkt 2.6.

⁽⁶⁾ Zob. sprawozdanie grupy ekspertów, punkt 4.3 i następane.

⁽⁷⁾ Dz.U. C 110 z 30.4.2004, s. 3, w szczególności punkt 5.5.5.2.

⁽⁸⁾ COM(2011) 48 wersja ostateczna.

⁽⁹⁾ Dz.U. C 306 z 16.12.2009, s. 13.

⁽¹⁰⁾ Dz.U. C 132 z 3.5.2011, s. 39 („Unia innowacji”).

4. Uwagi szczególne

4.1 W tej części opinii Komitet pragnie zająć się aspektami, którym jego zdaniem nie poświęcono należytej uwagi w komunikacie Komisji lub które wymagają komentarza w odniesieniu do sprawozdania grupy ekspertów.

4.2 Kluczowe technologie wspomagające

Komisja wydała już komunikat, a Komitet opracował opinię⁽¹⁾ w sprawie znaczenia czołowej pozycji w opracowywaniu kluczowych technologii wspomagających dla światowej konkurencyjności. Opracowanie i dostępność kluczowych technologii wspomagających to zasadniczy warunek wstępny dla gospodarki europejskiej, gdy chodzi o sprostanie światowej konkurencji i rozwiązanie problemów, jakie stawiają wielkie wyzwania społeczne. Jednak w omawianym komunikacie nie poświęcono tej zasadniczej kwestii dostatecznej uwagi. Dlatego też Komitet wyraźnie zaleca, aby przygotowaniom do ósmego programu ramowego nadać większy priorytet i podkreślić ten temat.

4.3 Europejska Rada ds. Badań Naukowych

Zalecenia zawarte w sprawozdaniu grupy ekspertów i w komunikacie, który jest odpowiedzią na te zalecenia, poświęcają zbyt mało uwagi widocznym już sukcesom programu „Idee”, którego oceną i zarządzaniem zajmuje się Europejska Rada ds. Badań Naukowych, a także uzyskanym w ten sposób wysokim standardom prac. Dlatego też Komitet powtarza swoje zalecenie dotyczące przeznaczania na ten program 20 % budżetu 8PR.

4.4 Terminologia

Jeśli chodzi o sprostanie wielkim wyzwaniom, grupa ekspertów zaleciła w swym sprawozdaniu następującą strukturę programu:

— nauka dla nauki – priorytety ustalają naukowcy;

— nauka dla konkurencyjności – priorytety ustalają przedsiębiorstwa;

— nauka dla społeczeństwa – priorytety ustalają podmioty społeczne.

Komitet uważa, że tytuły te są czytelne i dobrze wybrane, ale obawia się, że mogą niedostatecznie odzwierciedlać złożone relacje pomiędzy podejściem oddolnym a odgórnym lub pomiędzy badaniami podstawowymi i stosowanymi. W związku z tym odsyła do opinii INT/571 i zamierza jedynie podkreślić, że w rzeczywistości nie istnieje coś takiego jak „nauka dla nauki”, lecz „nauka dla wiedzy”. Trzy kategorie zaproponowane w sprawozdaniu grupy ekspertów dotyczą raczej kwestii, czy i w jakim stopniu nowa wiedza, która ma powstać w wyniku badań, może automatycznie zostać uznana za odpowiednią i nadającą się do zastosowania przy rozwiązywaniu problemów.

4.4.1 Komitet odsyła także do stwierdzeń z opinii INT/545 dotyczących innowacji stopniowych i rewolucyjnych. Wynika z nich, że w przeszłości innowacje o charakterze rewolucyjnym i przełomowym jedynie rzadko, o ile w ogóle, powstały w istniejących gałęziach przemysłu, natomiast doprowadziły do wyłonienia się zupełnie nowych branż i sektorów.

4.4.2 Dlatego też pomimo trafności tej terminologii Komitet zaleca ponowne jej przemyślenie, aby uniknąć ryzyka nieporozumienia, które mogłoby doprowadzić do niewłaściwych decyzji i niewłaściwego przydziału środków.

Bruksela, 4 maja 2011 r.

Przewodniczący
Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego
Staffan NILSSON

⁽¹⁾ Dz.U. C 48 z 15.2.2011, s. 112.